

RECEȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2021

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2021

RAPORT ANUAL

privind implementarea proiectului din cadrul Programului de Stat (2020-2023)

”Drepturile omului în Republica Moldova: dimensiunea financiară și consolidarea prin gestiunea eficientă a cheltuielilor publice”

Cifrul proiectului: **20.80009.0807.35**

Prioritatea Strategică: **IV. Provocări Societale**

Conducătorul proiectului

SECRIERU Angela

Directorul organizației

BELOSTECINIC Grigore

Consiliul științific/Senatul

BELOSTECINIC Grigore

Chișinău 2021

1. Scopul etapei anuale conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Echipe de proiect, reprezentând Parteneriatul dintre Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea "B. P. Hașdeu" din Cahul a urmărit pentru anul 2021 realizarea următorului scop:

- ▶ Proiectarea sistemului de indicatori de evaluare a Drepturilor Economice, Sociale și Culturale (pentru cazul Republicii Moldova), formularea soluțiilor de implementare a acestuia și analiza respectării, protejării și aplicării Drepturilor Economice, Sociale și Culturale pe categoriile acestora în Republica Moldova în baza sistemului de indicatori elaborat

Obiectul de cercetare în cadrul temei proiectului este reprezentat de Drepturile Economice, Sociale și Culturale, și anume: dreptul la muncă și protecția muncii, dreptul la educație, dreptul la ocrotirea sănătății, dreptul la asistență și protecție socială, dreptul la un mediu înconjurător sănătos, etc.

2. Obiectivele etapei anuale (obligatoriu)

Scopul etapei a fost realizat prin urmărirea atingerii următoarelor obiective:

1. Conceptualizarea indicatorilor pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (DESC);
2. Dezvoltarea abordării metodologice aferentă indicatorilor de evaluare a DESC;
3. Proiectarea indicatorilor pentru anumite DESC;
4. Formularea soluțiilor de implementare a sistemului de indicatori de monitorizare a DESC;
5. Analiza respectării, protejării și aplicării DESC pe categoriile acestora în Republica Moldova în baza sistemului de indicatori elaborat;
6. Evaluarea impactului pandemiei COVID-19 asupra DESC.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale (obligatoriu)

Pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale, au fost planificate următoarele acțiuni:

1. Conceptualizarea indicatorilor pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (DESC). Studierea experienței internaționale în domeniul statisticii aferente drepturilor omului. Dezvoltarea cadrului conceptual de utilizat pentru definirea indicatorilor. Identificarea subiectelor specifice privitor la conceptualizarea indicatorilor. Stabilirea și dezvăluirea indicatorilor specifici contextului;
2. Dezvoltarea abordării metodologice aferentă indicatorilor de evaluare a DESC. Identificarea și definirea mecanismelor de generare a datelor și surselor principale de date de utilizat pentru indicatorii aferenți domeniului drepturilor omului. Stabilirea fezabilității dezagregării indicatorilor pentru aplicarea în evaluarea drepturilor omului;
3. Proiectarea indicatorilor pentru anumite DESC. Argumentarea pregătirii tabelelor de indicatori. Stabilirea etapelor în identificarea atributelor și temelor de importanță pentru drepturile omului. Stabilirea etapelor de selectare a indicatorilor relevanți pentru fiecare atribut aferent unui drept. Stabilirea etapelor preliminare în contextualizarea indicatorilor și consolidarea responsabilității la nivel de țară;
4. Formularea soluțiilor de implementare și monitorizare a sistemului de indicatori referitori la DESC. Identificarea domeniilor de folosire utilă a indicatorilor aferenți drepturilor omului. Stabilirea modalității de aplicare și interpretare a indicatorilor general disponibili pentru evaluarea drepturilor omului. Stabilirea etapelor în crearea sistemelor de monitorizare a drepturilor omului

și utilizare a indicatorilor la nivel național;

5. Analiza respectării, protejării și aplicării DESC pe categoriile acestora în Republica Moldova în baza sistemului de indicatori elaborat;

6. Analiza conceptului de dezvoltare sustenabilă din perspectiva DESC și identificarea relațiilor de interdependență;

7. Evaluarea respectării dreptului la educație prin prisma indicatorilor specializați. În calitate de obiect de cercetare vor servi instituțiile de educație extrașcolară și instituțiile de învățământ superior;

8. Elaborarea și aplicarea metodologiei de evaluare a calității gestiunii cheltuielilor publice prin prisma drepturilor DESC;

9. Analiza dreptului la muncă prin prisma indicatorilor specializați;

10. Analiza dreptului la ocrotirea sănătății prin prisma indicatorilor specializați;

11. Analiza dreptului la un trai decent prin prisma indicatorilor specializați;

12. Analiza dreptului la ocrotirea mamelor. Dreptul la ocrotirea și asistența în favoarea tuturor copiilor și adolescenților prin prisma indicatorilor specializați;

13. Analiza dreptului la un mediu înconjurător sănătos prin prisma indicatorilor specializați;

14. Analiza dreptului la cultură prin prisma indicatorilor specializați;

15. Cercetarea, prin prisma indicatorilor specializați, a modului în care criza pandemică COVID-19 influențează respectarea DESC;

16. Consolidarea capacității sistemului de indicatori cantitativi de măsurare a DESC prin proiectarea indicatorilor calitativi derivați din sondaje tematice. Elaborarea chestionarelor și desfășurarea sondajelor tematice;

17. Organizarea și desfășurarea Seminarului științifico-practic destinat schimbului de opinii, prezentării, discutării și diseminării rezultatelor cercetărilor obținute în cadrul etapei anuale a proiectului;

18. Deschiderea contului de facebook a proiectului în scopul consolidării comunicării și diseminării rezultatelor cercetărilor obținute în cadrul proiectului.

Au fost stabiliți următorii indicatori de performanță:

- 6 articole publicate;
- 8 participări la conferințe internaționale;
- Organizarea și desfășurarea unui eveniment științific la tematica proiectului.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei anuale (obligatoriu)

Pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale, considerând acțiunile planificate, au fost realizate următoarele acțiuni:

1. Conceptualizarea indicatorilor pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (DESC). Studierea experienței internaționale în domeniul statisticii aferente drepturilor omului (principiile, recomandările și bunele practici de implementare). În acest sens, au fost studiate lucrările următoarelor organizații internaționale și instituții specializate în problematica drepturilor omului: Înalțul Comisariat al ONU pentru drepturile omului; ONU, inclusiv organizațiile și agențiile din componența acesteia; Comisia statistică a ONU; PNUD; Comitetul pentru coordonarea activităților statistice; centre și agenții naționale și centre universitare de importanță internațională specializate în

problematica drepturilor omului, etc. Definirea și argumentarea indicatorilor aferenți domeniului drepturilor omului. Identificarea dificultăților, preocupărilor și a ideilor greșite referitoare la indicatorii aferenți domeniului drepturilor omului. Dezvoltarea cadrului conceptual de utilizat pentru definirea indicatorilor (noțiunea de atribute, indicatori structurali, indicatori de proces și rezultat, indicatori vizând normele comune în domeniul drepturilor omului). Identificarea subiectelor specifice privitor la conceptualizarea indicatorilor – interdependența și indivizibilitatea drepturilor; măsurarea obligațiunii de respectat, protejat și realizat. Stabilirea și dezvoltarea indicatorilor specifici contextului;

2. Dezvoltarea abordării metodologice aferentă indicatorilor de evaluare a DESC. Precizarea problemelor de etică, statistică și celor aferente drepturilor omului. Identificarea și definirea mecanismelor de generare a datelor și surselor principale de date de utilizat pentru indicatorii aferenți domeniului drepturilor omului. Stabilirea fezabilității dezagregării indicatorilor pentru aplicarea în evaluarea drepturilor omului;

3. Proiectarea indicatorilor pentru anumite DESC. Argumentarea pregătirii tabelor de indicatori. Stabilirea etapelor în identificarea atributelor și temelor de importanță pentru drepturile omului. Stabilirea etapelor de selectare a indicatorilor pertinente pentru fiecare atribut aferent unui drept. Stabilirea etapelor preliminare în contextualizarea indicatorilor și consolidarea responsabilității la nivel de țară;

4. Formularea soluțiilor de implementare și monitorizare a sistemului de indicatori referitori la DESC. Identificarea domeniilor de folosire utilă a indicatorilor aferenți drepturilor omului. Stabilirea modalității de aplicare și interpretare a indicatorilor general disponibili pentru evaluarea drepturilor omului. Stabilirea etapelor în crearea sistemelor de monitorizare a drepturilor omului și utilizare a indicatorilor la nivel național;

5. Analiza finanțării instituțiilor de educație extrașcolară din Republica Moldova prin prisma dreptului la educație aplicând, în acest scop, indicatori specializați. Organizarea și desfășurarea unor interviuri online cu reprezentanți ai managementului superior al acestor instituții, ai Administrației Publice Locale de nivelul doi responsabile de finanțarea instituțiilor de educație extrașcolară;

6. Analiza clasificării bugetare a cheltuielilor publice în scopul corelării articolelor de cheltuieli cu categoriile drepturilor economice, sociale și culturale și proiectarea indicatorilor specializați în măsurarea nivelului de respectare a drepturilor omului;

7. Analiza cheltuielilor publice prin prisma respectării DESC;

8. Argumentarea utilizării Indicelui Dezvoltării Umane (IDU) în calitate de indicator compozit pentru măsurarea DESC, identificarea indicatorilor / variabilelor independente cu potențial de influență asupra IDU și măsurarea nivelului de influență a variabilelor independente asupra IDU;

9. Analiza calității managementului cheltuielilor publice, inclusiv sub impactul crizei pandemice COVID-19, din perspectiva respectării DESC;

10. Studiarea metodologiei de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ superior și identificarea indicatorilor specializați prin prisma dreptului la educație;

11. Reliefa problemelor existente în funcționarea eficientă a mecanismelor de finanțare a învățământului superior prin prisma dreptului la educație și reconfigurarea acestora în contextul crizei pandemice;

12. Elaborarea, în baza indicatorilor specializați, a modelului de corelare a DESC și a nivelului de dezvoltare a unei țări;
13. Analiza salariului minim în Republica Moldova în calitate de instrument și indicator specializat din perspectiva dreptului la muncă. Elaborarea și aplicarea metodologiei de analiză comparată a utilizării instrumentului salariului minim pe economie în Uniunea Europeană și statele CSI;
14. Proiectarea sistemului de indicatori specializați de măsurare a nivelului respectării dreptului la ocrotirea sănătății;
15. Evaluarea eficienței și eficacității programelor de sănătate publică prin metodele de analiză cost-avantaje sau cost-beneficiu și analiză cost-eficacitate;
16. Evaluarea dinamicii, structurii indicatorilor principali ai fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM). Evaluarea vectorilor de concentrare a sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală în Republica Moldova;
17. Analiza conceptului de calitate în domeniul ocrotirii sănătății și corelarea acestuia cu dreptul la ocrotirea sănătății. Analiza modelului Donabedian „structură - proces - rezultat” (modelul tridimensional al calității descris de Donabedian care permite identificarea oportunităților de îmbunătățire a calității la orice nivel al sistemului de sănătate) în perspectiva consolidării respectării dreptului la ocrotirea sănătății. Analiza celor nouă dimensiuni ale calității, ce formează baza furnizării serviciilor medicale;
18. Analiza principalelor indicatori și pârgii de influență a activității spitalelor; analiza elementelor ce caracterizează statutul unui spital - ambele analize din perspectiva dreptului la ocrotirea sănătății. Elaborarea modelului de interconexiune existentă între instrumentele de finanțare și obiectivele în domeniul sănătății publice;
19. Analiza experienței internaționale referitoare la metodologia de măsurare a nivelului de trai și a bunăstării oamenilor;
20. Proiectarea sistemului de indicatori specializați de măsurare a nivelului respectării dreptului la un trai decent. Analiza nivelului de trai al populației Republicii Moldova prin prisma respectării normei constituționale privind obligația statului în asigurarea unui trai decent;
21. Analiza, aplicând indicatori specializați, a corelației nivel de trai - efort personal - efort al statului. Determinarea corelației dintre nivelul de trai și veniturile populație;
22. Determinarea rolului protecției sociale în asigurarea nivelului de trai. Evaluarea impactului prestațiilor sociale asupra nivelului de trai. Analiza cheltuielilor publice pentru protecția socială a categoriilor social vulnerabile de populație. Analiza surselor de finanțare pentru protecția socială;
23. Stabilirea și argumentarea necesității dezvoltării diverselor forme de parteneriat în asigurarea nivelului de trai;
24. Analiza măsurilor fiscale anti-COVID 19 la nivel global și european;
25. Elaborarea chestionarului pentru cadrele didactice din instituțiile de învățământ din Republica Moldova în scopul evaluării respectării dreptului la educație și dreptului la muncă, în special în perioada crizei pandemice COVID-19;
26. Organizarea și desfășurarea Sondajului „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”. Sondajul a fost realizat la nivel național prin interacțiune online în perioada 13 aprilie - 2 iunie 2021. La Sondaj au participat 2 782 de respondenți (cadre didactice). Sondajul „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”, reprezentând un

rezultat al cercetărilor realizate în cadrul Proiectului, surprinde percepțiile cadrelor didactice asupra unor aspecte principale care determină nivelul de respectare a dreptului la educație și a dreptului la muncă - ambele componente fundamentale ale DESC, dar și a calității politicilor publice promovate la nivelul APC și APL destinate să consolideze respectarea acestor drepturi. Sondajul a fost realizat prin colaborare cu Federația Sindicală a Educației și Științei, Sindicatul „Știința”, Laboratorul „Sisteme Informatică” din cadrul Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”.

27. Prelucrarea bazei de date obținută în urma realizării Sondajului „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”. Fiecare întrebare din chestionar a fost interpretată inițial la nivel agregat, după care - dezagregat în funcție de componentele profilului respondenților. Valorile reprezentate în tabelele care au rezultat în urma prelucrării datelor primare prin instrumentele programului EXCEL sunt exprimate în procente din numărul total de respondenți.

28. Organizarea și desfășurarea Seminarului științifico-practic cu participare internațională „Drepturile Economice, Sociale și Culturale în Republica Moldova: dezvoltarea cadrului metodic de evaluare și monitorizare” (14 septembrie 2021). La Seminarul Științifico-Practic au participat reprezentanți ai Oficiului Avocatului Poporului din Republica Moldova (dna Maia Bănărescu, Avocatul poporului; dnul Dumitru Roman, Șeful Direcției Monitorizare și Raportare); Biroului Național de Statistică din Republica Moldova (dna Aurelia Spătaru, Directorul General adjunct, BNS); Centrului de Investigații Sociologice și Marketing (dnul Vasile Cantarji, Manager Dezvoltare); Instituției Avocatului Poporului, România (dna Ecaterina Mirea, adj. Avocatului Poporului, România); Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași (dnul Septimiu Panainte, conf. univ.dr., Director Departament Drept Privat); Academiei de Studii Economice din București, România (dna Emilia Gogu, conf. univ., dr.); Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (МГИМО, МИД), Rusia (dna *Svetlana* RUSU, drd. Catedra Politica Demografică și Migrațională). Disponibil pe: <https://ase.md/seminarul-international-stiintifico-practic-drepturile-economice-sociale-siculturalale-in-republica-moldova-dezvoltarea-cadrului-metodologic-de-evaluare-si-monitorizare/>

29. Deschiderea contului de facebook aferent Proiectului în scopul asigurării vizibilității activităților și rezultatelor cercetărilor realizate în Proiect.

Indicatorii de performanță aferenți Proiectului au înregistrat următoarele valori:

a) numărul și tipul publicațiilor:

- ▶ un capitol în monografie internațională;
- ▶ 16 articole publicate, dintre care - 8 în reviste din străinătate recunoscute; 4 - în reviste din registrul național al revistelor de profil; 3 - în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare); 1 - în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova);
- ▶ 4 teze la conferințe științifice: 3 - teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare); 1 - teze în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională;
- ▶ 1 lucrare sub forma de cercetare sociologică;

b) 30 participări la manifestări științifice, dintre care: 17 - manifestări științifice internaționale (în străinătate); 11 - manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova); 2 - manifestări științifice cu participare internațională;

- c) organizarea și desfășurarea unui sondaj la nivel național prin interacțiune online;
- d) organizarea și desfășurarea unui eveniment științific la tematica proiectului.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) **(obligatoriu)**

- **Elaborarea Ghidului privind indicatorii Drepturilor Economice, Sociale și Culturale: măsurare și implementare (varianta inițială).** Ghidul conține următoarele capitole: Introducere, Capitolul 1. Indicatorii aferenți Drepturilor economice, sociale și culturale (DESC): noțiune, argumentare, probleme și preocupări; Capitolul 2. Conceptualizarea indicatorilor pentru DESC; Capitolul 3. Abordări metodologice referitoare la indicatorii aferenți DESC; Capitolul 4. Cadrul metodologic: indicatori pentru anumite DESC; Capitolul 5. Implementarea și monitorizarea indicatorilor aferenți DESC; Anexe; Glosar.

- **Elaborarea și aplicarea metodologiei de evaluare a mecanismului de finanțare a instituțiilor de educație extrașcolară prin prisma dreptului la educație.** În procesul de analiză a bugetelor instituțiilor de învățământ extrașcolar a fost evaluat, în calitate de indicatori de eficiență, raportul dintre cheltuielile bugetare per copil. Este testată ipoteză conform căreia specificul finanțării instituțiilor de învățământ depinde de faptul dacă categoria de învățământ din care fac parte instituțiile vizate este încadrată în învățământul obligatoriu sau cel benevol. Finanțarea instituțiilor de educație extrașcolară (educația extrașcolară este, conform Codului Educației a Republicii Moldova, facultativă) se face de la bugetul de stat după principiul rezidual. Sunt finanțate prioritar școlile, gimnaziile și liceele, iar finanțarea centrelor de educație extrașcolară, școlilor de artă, școlilor de muzică și școlilor sportive reiese, în mare parte, din ceea ce rămâne de la finanțarea instituțiilor de învățământ obligatoriu, cu impact negativ asupra dreptului la educație.

- **Elaborarea și aplicarea metodologiei de evaluare a calității managementului cheltuielilor publice din perspectiva consolidării DESC.** Calitatea managementului cheltuielilor publice cu impact asupra respectării DESC a fost evaluată prin prisma obiectivelor de bază ale managementului financiar public, și anume: menținerea disciplinei financiare stricte, alocarea resurselor financiare publice în conformitate cu prioritățile guvernului, furnizarea eficientă de servicii publice. Au fost identificați indicatori / variabile independente în calitate de factori de influență asupra Indicelui Dezvoltării Umane (indicator agregat acceptat în calitate de măsurător al nivelului de respectare a DESC) și măsurată prin metoda regresiei simple calitatea legăturii dintre variabila independentă și IDU: IDU și indicii de transparență bugetare (parametru de bază a managementului cheltuielilor publice); IDU și indicii de eficiență standardelor de audit și contabilitate; IDU și indicii de incidență a corupției.

- **Dezvoltarea și aplicarea modelului de corelare a drepturilor economice și sociale și a nivelului de dezvoltare a unei țări prin utilizarea indicatorilor specializați.** În consecință, a fost obținută o legătură pozitivă dintre măsurile fiscale anti-COVID 19, raportate la Produsul Intern Brut (PIB) și nivelul de dezvoltare, în termenii PIB/cap de locuitor. Astfel, în timp ce statele dezvoltate au cheltuit, în anul 2020, în medie 15,8% din PIB pentru măsurile de combatere a pandemiei COVID-19, implicit pentru extinderea plaselor de protecție socială, cele mai sărace 46 de state ale lumii au cheltuit în medie 2,6% din PIB, pentru aceleași măsuri de combatere a pandemiei și efectelor conexe.

- **A fost elaborată și recomandată aplicarea unei noi noțiuni - noua geografie a drepturilor economice și sociale - pentru a descrie noua realitate internațională determinată de Marea Recesiune din 2008-2009 și de Pandemia COVID-19,** în care statele capitaliste dezvoltate au dezvoltate cele mai puternice mecanisme de asigurare a drepturilor economice și sociale. Tradițional, statele dezvoltate erau preponderent preocupate de drepturile civile și politice (drepturi din prima generație), statele socialiste erau asociate cu preocuparea doar de drepturile economice și sociale (drepturi din a doua generație), în timp ce state nealiniat din lumea a treia erau asociate cu solidaritatea (drepturi din a treia generație). *Noua geografie a drepturilor economice și sociale* – denotă faptul că statele dezvoltate schimbă paradigma de dezvoltare aplicată în ultimele decenii și devin cele mai preocupate de drepturile economice și sociale, a căror respectare face diferența dintre statele dezvoltate și mai puțin dezvoltate.

- **Dezvoltarea și aplicarea abordării comparate, folosind în acest scop indicatori specializați, referitoare la impactul măsurilor fiscale anti-COVID raportate la PIB asupra DESC în statele Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova, Ucraina, Belarus).** În consecință, a fost demonstrat faptul că, deși există mici diferențe între ele, toate cele șase state, inclusiv Republica Moldova, sunt parte a lumii a treia. Nu doar PIB/locuitor este relevant pentru acest statut în secolul XXI, dar și, în mod special, respectarea drepturilor economice și sociale.

- **Conform datelor sondajului „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19” realizat în cadrul proiectului,** cadrele didactice sunt preponderent satisfăcute de două dimensiuni ale condițiilor de muncă și preponderent nesatisfăcute de alte două. Astfel, majoritatea cadrelor didactice sunt satisfăcute de felul cum sunt asigurate securitatea muncii în instituțiile de învățământ și declară că există posibilități egale de a avansa în carieră. De cealaltă parte, majoritatea cadrelor didactice nu sunt mulțumite de remunerarea muncii și consideră timpul liber insuficient.

- **Dezvoltarea și aplicarea abordării comparate referitoare la utilizarea instrumentului salariului minim în statele UE, în statele CSI și în Republica Moldova din perspectiva DESC.** În consecință, au fost obținute trei rezultate - salariul minim sau quantumul minim garantat al salariului din sectorul real din Republica Moldova reprezintă un mecanism administrativ: a) *incoerent* (date fiind mai multe reglementări incoerente); b) *inechitabil* (dată fiind diferența dintre sectorul real și sectorul bugetar) și; c) *insuficient* (date fiind valorile absolute și relative, mai ales că valorile sunt brute, în timp ce minimumul de existență este net).

- **A fost proiectat și evaluat sistemul de indicatori pentru evaluarea respectării dreptului la ocrotirea sănătății. În special, au fost evaluați indicatorii cantitativi ai fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM). Prin prisma sistemului de indicatori specializați, a**

fost evaluată eficiența și eficacitatea programelor de sănătate publică prin metodele de analiză cost-avantaje sau cost-beneficiu și analiză cost-eficacitate. La etapa actuală, scopul principal al instituțiilor medico-sanitare din Republica Moldova este creșterea calității serviciilor de sănătate prestate prin eficientizarea accesului tuturor categoriilor de beneficiari la servicii de sănătate calitative, cost-eficiente, furnizate într-un mediu sigur. Evaluarea eficienței sau eficacității cheltuielilor pentru serviciile de sănătate prestate este de competența factorilor de decizie politică și ai celor executivi de coordonare a procesului de utilizare a fondurilor alocate. Pe parcursul acestui proces pot fi identificate soluții de minimizare a costurilor, de reducere a cheltuielilor curente privind serviciile de sănătate prestate fără a știrbi calitatea lor. În aplicarea metodelor de evaluare a indicatorilor înscrși în bugetul anual, ca și ai celor cuprinși în programele având un orizont de timp mediu sau lung, cel mai important obiectiv de atins trebuie să fie eficiența utilizării resurselor. Calitatea serviciilor de sănătate poate fi privită ca o posibilitate pentru îmbunătățirea activității resurselor umane și a performanței organizației, prin introducerea de noi metode și tehnici pentru creșterea satisfacției pacientului, reducerea costurilor și creșterea eficienței.

- **A fost analizat modelul Donabedian „structură – proces - rezultat”.** După formularea conceptului de calitate totală, Donabedian a dezvoltat un nou model tridimensional al calității: modelul structură - proces - rezultat. Modelul tridimensional al calității descris de Donabedian permite identificarea oportunităților de îmbunătățire a calității la orice nivel al sistemului de sănătate. Îmbunătățirea procesului poate fi atinsă cel mai reușit atunci când metodologia este parte a unui program de asigurare a calității, în care se dezvoltă standarde și se monitorizează indicatori de calitate. Astfel, asigurarea calității implică eliminarea defectelor, în scopul oferirii unor servicii de sănătate de calitate (ex. reducerea timpului de așteptare, scăderea numărului erorilor de laborator).

- **A fost elaborat modelul de interconexiune între instrumentele de finanțare și obiectivele de atins în domeniul de sănătate publică,** care scoate în evidență că finanțarea unui sistem de sănătate se referă la modul în care sunt colectate fondurile necesare desfășurării activității în sectorul sanitar, precum și la modalitatea în care aceste fonduri sunt alocate și apoi utilizate. Modalitatea de finanțare aleasă, combinată cu tipul de organizare a sistemului sanitar, determină accesul la îngrijirile de sănătate, costul acestor îngrijiri, eficiența productivă și nu, în ultimul rând, calitatea serviciilor oferite. Toate aceste rezultate intermediare, la rândul lor, determină rezultatele finale ale oricărui sistem de sănătate: starea de sănătate a populației, protecția financiară contra riscurilor și nu, în ultimul rând, accesibilitatea și gradul de satisfacție a consumatorilor de servicii.

- **Definirea conceptului de șoc financiar în cazul sistemului de ocrotire a sănătății** și formularea recomandărilor de eficientizare a gestiunii sistemului de ocrotire a sănătății prin prisma dreptului la ocrotirea sănătății;

- **Argumentarea rolului definitiv al instituțiilor de învățământ superior** și reconfigurarea mecanismului de finanțare a acestora din perspectiva dreptului la educație;

- **Proiectarea sistemului de indicatori specializați de măsurare a nivelului respectării dreptului la un trai decent. Identificarea și măsurarea corelației nivel de trai - efort personal - efort al statului și a corelației dintre nivelul de trai și veniturile populației, aplicând, în acest scop, indicatori specializați.** Traiul decent, bunăstarea personală depind, pe de o parte de voința și efortul propriu, iar pe de altă parte, implică și un efort semnificativ al statului. Este important ca traiul decent să depindă direct de participarea individului la munca socială utilă, întrucât fiecare om

trebuie să-și creeze personal bunăstarea materială, să-și realizeze potențialul creator, iar statul trebuie să susțină această activitate. Traiul decent are la bază veniturile proprii, unul din factorii - cheie, care influențează în mod direct nivelul de trai al populației, cele mai relevante fiind veniturile disponibile, care reprezintă cea parte a veniturilor ce rămâne la dispoziția persoanelor pentru acoperirea cheltuielilor de consum și pentru economisire. Deși veniturile disponibile ale populației din Republica Moldova, între anii 2016-2019, potrivit datelor Biroului Național de Statistică, au înregistrat o creștere continuă, totuși nivelul acestora rămâne cel mai scăzut comparativ cu țările din Europa Centrală și de Est, fiind de aproximativ 40% din media înregistrată în țările Uniunii Europene. În Republica Moldova nu fiecare om este în stare să-și asigure bunăstarea materială și traiul decent prin munca proprie, motiv pentru care statul trebuie să se implice prin luarea unor măsuri speciale în vederea îmbunătățirii traiului populației, în general, și, în mod special, a unor categorii sociale. În contextul veniturilor salariale mici, dependența cetățenilor de prestațiile sociale devine tot mai mare, cota mică a acestora, însă, accentuând nivelul redus al traiului.

- Evaluarea impactului protecției sociale asupra nivelului de trai. Evaluarea cheltuielilor publice pentru protecția socială prin prisma eficienței acestora. Evaluarea impactului prestațiilor sociale asupra nivelului de trai. Având rolul de a acoperi întreaga gamă de nevoi sociale a persoanelor și familiilor în dificultate sau susceptibile de a deveni social-dependente, impactul prestațiilor sociale asupra reducerii sărăciei este nesemnificativ, direcționarea nereușită și mărimea mică a prestațiilor fiind printre cauzele principale. Cota prestațiilor sociale în structura veniturilor populației, pentru perioada 2015-2019, a înregistrat creșteri extrem de modeste, de circa 1% anual, iar ținând cont de rata sporită a inflației, din perioada dată, creșterile în cauză nici nu s-au făcut simțite. Caracteristicile principale ale sistemului modern de finanțare a activităților legate de securitatea socială vizează faptul că fondurile sunt obținute din cotizații sociale, legitimate social prin principiul solidarității. La nivel internațional, finanțarea acestor cheltuieli se face din resurse ale bugetului public și fonduri private, inclusiv cele acumulate din donații sau resurse ale organizațiilor nonguvernamentale, în Republica Moldova, însă, finanțarea se face aproape în totalitate din resurse ale bugetului public. În acest context, optimizarea gestiunii cheltuielilor publice în scopul asigurării unui nivel de trai decent reprezintă o sarcină pe cât de necesară, pe atât de dificilă pentru Republica Moldova.

- Elaborarea studiului privind dezvoltarea diverselor forme de parteneriat în asigurarea nivelului de trai. Situația cu care se confruntă instituțiile publice din domeniul social este una specifică: servicii sociale puțin eficiente, nu numai datorită numărului redus de personal, calificării inadecvate a acestuia, dar și imposibilității atragerii de personal competent, bugete insuficiente, etc. Soluția ce se impune, în asemenea condiții, constă în dezvoltarea unor relații de parteneriat cu reprezentanții altor sectoare, prin aceasta reușindu-se acoperirea unui spectru mult mai larg de servicii sociale acordate. Dacă sectorul public este obligat să asigure cetățenilor un trai decent și să ofere servicii de calitate, sectorul privat, are ca scop creșterea economică și obținerea unui profit, atunci sectorul asociativ, în virtutea misiunii pe care o are în fața comunității, caută și identifică modalități noi de a asigura și presta din ce în ce mai multe servicii sociale, de caritate, filantropice. Organizațiile din sectorul asociativ propun soluții eficiente la problemele cu care se confruntă atât mediul de afaceri, cât și sectorul public. Prin integrarea intereselor complementare, a eforturile

comune ale celor trei sectoare în jurul unui scop comun se creează condiții extrem de favorabile pentru rezolvarea problemelor de ordin social.

- **Studiul analitic prin care este cercetată situația globală cu privire la maternitatea sigură, copiii și tineri prin intermediul Cadrului Global de Indicatori ai Dezvoltării Durabile.** De asemenea, în contextul abordării drepturilor omului este analizat sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova sub aspectele cadrul legal și instituțional, precum și din perspectiva finanțării sistemului de protecție a copilului. În aceeași ordine de idei, a fost analizat abordarea autohtonă a conceptului „tineri”, cadrul legal și instituțional al sectorului de tineret în Republica Moldova, precum și integrarea priorităților tinerilor în baza abordării drepturilor omului în strategia de dezvoltare a sectorului.

- **Studiu realizat cu privire la modalitățile de promovare a dreptului la cultură prin drepturile omului, cum ar fi: libertatea creației; dreptul la învățătură, libertatea conștiinței.** Au fost prezentate abordările conceptuale ale dreptului la cultură atât în Republica Moldova, cât și în țări, așa cum: România, Germania, Elveția, Portugalia, Estonia, Federația Rusă, etc. De asemenea au fost prezentate instrumente analitice de monitorizare a situației în domeniul cultural și anume la nivel de: biblioteci, muzee, instituții de spectacole și concerte precum și al editării cărților, broșurilor, a ziarelor și a revistelor.

- **Cercetarea privind managementul deșeurilor solide, impactul negativ al căruia este manifestat prin gradul înalt de poluare a tuturor elementelor mediului înconjurător: apă, sol, aer și biodiversitatea.** În acest sens, managementul deșeurilor solide neeficient conduce la manifestarea considerabilă a riscurilor sănătății publice, prin urmare afectând semnificativ dreptul cetățenilor la un mediu curat și sănătos.

- **Cercetarea sociologică „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19” (lucrare publicată).** Pentru a observa, înțelege, explica și evalua mai bine procesele declanșate de criza pandemică de COVID-19 și impactul acestora pe termen scurt, mediu și lung asupra dreptului la educație și dreptului la muncă în Republica Moldova, se impune întreprinderea, pe lângă cercetările cantitative, a unor cercetări calitative, acestea fiind realizate prin intermediul instrumentarului anchetelor sociologice pe bază de chestionar. Sondajul realizat asupra unui număr reprezentativ de cadre didactice reprezintă unul dintre aceste instrumente. Sondajul a fost realizat la nivel național prin interacțiune online. Perioada de desfășurare a sondajului: 13 aprilie - 2 iunie 2021. La sondaj au participat 2782 de respondenți (cadre didactice). Profilul respondenților este determinat de următoarele caracteristici: vârsta, sexul, locul de trai, venitul mediu lunar în calitate de cadru didactic, categoria și mărimea instituției de învățământ, regiunea în care este localizată instituția de învățământ, angajatul căreia este respondentul. *Cercetarea sociologică „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”*, reprezentând un rezultat al cercetărilor realizate în cadrul Proiectului, surprinde percepțiile cadrelor didactice asupra unor aspecte principiale care determină nivelul de respectare a dreptului la educație și a dreptului la muncă - ambele componente fundamentale ale DESC, dar și a calității politicilor publice promovate la nivelul Administrației Publice Centrale și Administrației Publice Locale destinate să consolideze respectarea acestor drepturi. Fiecare întrebare din cele 42 de întrebări incluse în chestionar a fost interpretată inițial - la nivel agregat, după care - dezagregat în funcție de componentele profilului respondenților. Valorile reprezentate în tabelele care au rezultat în urma prelucrării datelor primare

sunt exprimate în procente din numărul total de respondenți. *Cercetarea sociologică* este pusă la baza evaluării, cel puțin, a următoarelor aspecte cu impact asupra nivelului de respectare a dreptului la educație și a dreptului la muncă a cadrelor didactice: - accesibilitatea și calitatea serviciilor educaționale în perioada pandemiei covid-19; - corelarea cheltuielilor personale ale participanților la procesul educațional cu cheltuielile publice pentru educație. *Cercetarea sociologică* va fi folosită la proiectarea mecanismelor de finanțare a sectorului Educației, astfel încât să fie consolidată respectarea dreptului la educație și a dreptului la muncă a cadrelor didactice.

6. Diseminarea rezultatelor obținute **în proiect** în formă de publicații

Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2021

2. Capitole în monografiile naționale/internaționale

1. PĂRȚACHI, I., RUSU, S. *The Republic Moldova*. În: *Effective Governance for sustainable development in post-soviet Countries*: collective monograph/ group of authors, ed by d. H.T.Sardaryan - Moscow: RUSSCIENCE, 2021, pp.100-113. ISBN 978-5-4365-8732-5.

4. Articole în reviste științifice

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

2. BOGUS, Angela. Optimization of public expenditure management from the perspective of consolidating the right to a decent living. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 169-180. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002241/>

3. CECLU, Liliana, NEDELUCU, Ana, ROSCA-SADURSCHI, Liudmila. Waste management – challenges and opportunities in ensuring the right to a healthy life. *Journal of International Scientific Publications: Ecology & Safety*. 2021, nr. 15, 188-195. ISSN 1314-7234 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002189/>

4. NEDELUCU, Ana. Consolidation of the child protection system in the Republic of Moldova. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 145-157. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002239/>

5. NEDELUCU, Ana. Integrating young people's priorities into public policies in Republic of Moldova. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 158-168. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002240/>

6. POPA, Ludmila, SECRIERU, Angela, MOCANU, Natalia. Improving public expenditure management from the perspective of consolidation of economic, social and cultural rights. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 181-193. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002242/>

7. PĂRȚACHI, Ion, POPESCU, Ana Maria, DUMBRAVĂ, Ștefan Gabriel. Utilizarea indicatorilor macroeconomici în analize comparative. *Revista Română de Statistică – Supliment*. 2021, nr. 2, 139-

145. ISSN 2359-8972. Disponibil pe: <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2021/03/utilizarea-indicatorilor-macroeconomici-in-analize-comparative-2/>

8. PÂRȚACHI, Ion, RUSU, Svetlana. Implementation of the principles of effective public administration for sustainable development in Moldova. *Право и управление. XXI век.* 2021, nr. 3, 41-51. ISSN 2073-8420. Disponibil pe: <https://mgimopravo.elpub.ru/jour/article/view/265/215>

9. SECRIERU, Angela. Financing of extra-curricular education in the Republic of Moldova through the prism of consolidation of the right to education. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business.* 2021, nr. 15, 134-144. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002238/>

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

10. BOTNARI, Nadejda. Tendințe în dezvoltarea și finanțarea învățământului superior din Republica Moldova. *Economica.* 2021, nr. 3, 104-113. ISSN 1810-9136. Categoria B. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

11. NEDELICU, Ana. Analytical references regarding the promotion of the right "protection of mother, child and young people". The Scientific Journal of Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu", semestrial edition, Economic & Engineering Studies, 2(8), 2020, p. 82-93, ISSN 2587-3121.

Disponibil pe:

[https://www.researchgate.net/publication/355826959_ANALYTICAL_REFERENCES REGARDING THE PROMOTION OF THE RIGHT PROTECTION OF MOTHER CHILD AND YOUNG PEOPLE](https://www.researchgate.net/publication/355826959_ANALYTICAL_REFERENCES REGARDING_THE_PROMOTION_OF_THE_RIGHT_PROTECTION_OF_MOTHER_CHILD_AND_YOUNG_PEOPLE)

12. SECRIERU, Angela. Analiza managementului cheltuielilor publice prin prisma respectării drepturilor economice, sociale și culturale în Republica Moldova. *Economica.* 2021, nr. 3, 7-23. ISSN 1810-9136. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

13. ȚUGUI, Eduard. Munca în timpul pandemiei COVID-19: provocările activității didactice în Republica Moldova. *Economica.* 2021, nr. 3, 37-51. ISSN 1810-9136. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

14. DRAGOMIR, L. Concentration Paths of the Compulsory Health care Insurance System in the Republic of Moldova. În: *Proceedings of the 16th edition of the International Conference European Integration Realities and Perspectives: conf. șt. intern., 12-14 mai 2021. Galați, România, 2021, p.148-153* ISSN: 2067 -9211. Disponibil pe: <https://dp.univ-danubius.ro/index.php/EIRP/article/view/154/206>

15. MOCANU N., MOCANU C., GRAMA A., BUJOR I., BOTEZATU A. Sustainable development of agriculture and food security in the Republic of Moldova. În: *Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends*: conf. şt. intern., 26 iunie – 4 iulie 2021. Burgas, Bulgaria, 2021, p. 36-40. ISBN 978-619-239-585-8.

16. PĂRȚACHI, I., MIJA, S. Budgetary efficiency expressed as the interdependence of public expenditures and the Gross Domestic Product in the Republic of Moldova. *Proceedings of the International Conference on Applied Statistics*, vol.2, no.1, 2021, pp. 200-208. <https://doi.org/10.2478/icas-2021-0018>

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

17. BOGUȘ, A. Gestiunea eficientă a cheltuielilor publice pentru protecția socială întru asigurarea dreptului la un trai decent. În: *Teoria și practica administrării publice*: conf. şt. intern., 21 mai 2021. Chișinău: APP, 2021, p. 434-437. ISBN 978-9975-3492-6-0. Disponibil pe: <http://aap.gov.md/files/conferinte/21.5.21/21.5.21.pdf>

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

18. SECRIERU, A. The impact of the COVID-19 pandemic on the participants in the educational process in the Republic of Moldova. In: 2nd International Conference of the journal “Scuola Democratica”: Reinventing Education, 2-5 June 2021. Rome, Italy. Book of abstracts, p. 333. ISBN 978-88-944888-4-5. Disponibil pe: <https://www.scuolademocratica-conference.net/book-of-abstracts-2/>

19. SECRIERU A. Financing education in the Republic of Moldova under the impact of the Covid-19 pandemic: lessons to be learned. În: 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021 (online conference). May 28, 2021. p. 56. Disponibil pe: <http://iecs.ro/wp-content/uploads/2021/05/ProgrammeBookOfAbstracts-IECS2021.pdf>

20. ȚUGUI E. Covid-19 response and human rights: work and social security in the eastern partnership countries. În: 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021 (online conference). May 28, 2021. p. 57. Disponibil pe: <http://iecs.ro/wp-content/uploads/2021/05/ProgrammeBookOfAbstracts-IECS2021.pdf>

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

21. CECLU L., NEDELCU A., ROSCA-SADURSCHI L. Recycling bio-waste methods in order to protect the environment. În: Symposium proceedings of National Scientific Symposium with International participation „Modern biotechnologies – solutions to the challenges of the 2021 contemporary world”. May 20-21, 2021. ISBN: 978-9975-3498-7-1. Disponibil pe:

https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/132256

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/045_0.pdf

9. Alte lucrări științifice

22. SECRIERU, Angela. Cercetarea sociologică „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”. Chișinău: ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2021. 60 p. ISBN 978-9975-47-203-6.

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Rezultatele proiectului obținute la momentul raportării au impact la nivel local, regional, național, european (internațional). La nivel local și regional, avându-se în vedere, în special municipiul Cahul, dar și alte localități din Republica Moldova, prin evenimentele organizate în perioada de raportare (masă rotundă, seminarul științifico-practic), colaborarea cu reprezentanții diverselor instituții publice specializate și grupuri de persoane interesate în problematica DESC și pagina de facebook a proiectului este sensibilizată societatea în problematica DESC, sunt promovate ideile dezvoltate în proiect, sunt primite și explorate informații, recomandări, opinii de la diverse grupuri de persoane interesate în subiectele DESC. Se consolidează oportunitatea implementării soluțiilor formulate în cadrul proiectului și îmbunătățirii situației în domeniul DESC la nivel local și regional. La nivel național, rezultatele obținute în proiect sunt prezentate, discutate, promovate la nivelul instituțiilor administrației publice centrale, Biroului Național de Statistică, Oficiului Avocatului Poporului, organizațiilor din societatea civilă specializate în DESC. Se consolidează oportunitatea implementării soluțiilor dezvoltate în proiect și îmbunătățirii situației în domeniul DESC la nivel național. La nivel european este posibilă complementarea experiențelor comunitare în domeniul DESC cu cele existente în Republica Moldova. Prin diferitele modalități de diseminare a rezultatelor proiectului se formează oportunitatea constituirii echipelor de cercetare și a parteneriatelor pentru viitoare proiecte internaționale.

După natura impactului, proiectul are impact social: proiectul propune mecanisme de consolidare a DESC. Proiectul are impact economic: soluțiile formulate în cadrul cercetărilor realizate în etapa de raportare au potențial să contribuie la creșterea eficienței cheltuielilor publice și îmbunătăți procesul bugetar prin prisma DESC. Este îmbunătățit procesul de cercetare doctorală prin stimularea elaborării tezelor de doctorat ale tinerilor cercetători incluși proiect. Activitățile de cercetare din cadrul proiectului la etapa de raportare au consolidat considerabil capacitatea echipei de cercetători ai proiectului în aplicarea instrumentelor și tehnicilor analitice de cercetare (efectuarea sondajelor online, metode moderne de prelucrare a statistică a rezultatelor sondajelor, modelare econometrică, etc.).

8. Infrastructura de cercetare utilizată în cadrul proiectului

Echipa de cercetători are la dispoziție următoarea infrastructură: 1 birou; 1 calculator de masă, 1 notebook, acces la internet; acces nelimitat la platforma ZOOM.

Adițional, cercetătorii din proiect folosesc calculatoarele de masă, notebook-urile și imprimantele personale.

9. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului.

În perioada de raportare, echipa de cercetători ai proiectului a stabilit și explorat, cel puțin, următoarele relații de colaborare la nivel național:

- Federația Sindicală a Educației și Științei, Sindicatul „Știința”, Laboratorul „Sisteme Informatice” din cadrul Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”;
- Oficiul Avocatului Poporului din Republica Moldova (dna Maia Bănărescu, Avocatul poporului; dnul Dumitru Roman, Șeful Direcției Monitorizare și Raportare);
- Biroul Național de Statistică din Republica Moldova (dna Aurelia Spătaru, Directorul General adjunct, BNS);
- Centrul de Investigații Sociologice și Marketing (dnul Vasile Cantarji, Manager Dezvoltare);
- Manageri de la nivelul instituțiilor de educație extrașcolară;
- Reprezentanți ai managementului instituțiilor de educație extrașcolară, ai Autorităților Publice Locale (direcția Finanțe de la nivelul Administrației Publice Locale de nivelul II).

10. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului

În perioada de raportare, echipa de cercetători ai proiectului a stabilit și explorat, cel puțin, următoarele relații de colaborare la nivel internațional:

- Instituția Avocatului Poporului, România (dna Ecaterina Mirea, adj. Avocatului Poporului, România)
- Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași (dnul Septimiu Panainte, conf. univ.dr., Director Departament Drept Privat)
- Academia de Studii Economice din București, România (dna Emilia Gogu, conf. univ., dr.)
- Institutul de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (МГИМО, МИД), Rusia (dna Svetlana RUSU, drd. Catedra Politica Demografică și Migrațională)

11. Dificultățile în realizarea proiectului

Dificultățile în realizarea proiectului au fost determinate preponderent de criza pandemică COVID-19

12. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor, reflectate în p. 6)

Lista forurilor la care au fost prezentate rezultatele obținute în cadrul proiectului de stat (Opțional) se va prezenta separat (conform modelului) pentru:

- Manifestări științifice internaționale (în străinătate)
  - Boguș Angela, dr. The 20th International Conference on Economy & Business, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Optimization of public expenditure management from the perspective of consolidating the right to a decent living (prezentare orală)
  - Botnari Nadejda, dr. XIIIth International Conference „Globalization and Higher Education in Economics and Business Administration”. Alexandru Ioan Cuza University of Iași, România. 21-23

October, 2021. Reconfiguring the Health System Financing Mechanism under Pandemic Shock Conditions (prezentare orală). Disponibil pe: <https://www.feaa.uaic.ro/geba/programme.pdf>

- Ceclu Liliana, dr. The 20th International Conference on Ecology & Safety, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Waste management – challenges and opportunities in ensuring the right to a healthy life (poster)

- Dragomir Lilia, dr. The 16th edition of the International Conference European Integration Realities and Perspectives. Galați, România. 12-14 mai 2021. Concentration Paths of the Compulsory Health care Insurance System in the Republic of Moldova (prezentare orală).

- Dragomir Lilia, dr. The International Conference „4th Smart communities academy for researchers and practitioners: Building smart communities for the future”. Technical University of Kosice, Slovakia. 7-8 octombrie, 2021. Importance of financing and assurance of quality in the healthcare system of the Republic of Moldova (prezentare orală). Disponibil pe: <https://drive.google.com/file/d/1-ILjE63FRatMo2oeBabFThb4zEfc-7Qx/view>

- Dragomir Lilia, dr. 3rd International Conference „Global interferences of knowledge society”. Universitatea Valahia din Târgoviște, România. 12-13 noiembrie 2021. Quality assurance of healthcare services provided in the Republic of Moldova (prezentare orală).

- Mocanu Natalia, dr. hab. International Conference ”Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends”, Burgas, Bulgaria, 26 iunie – 4 iulie 2021. Sustainable development of agriculture and food security in the Republic of Moldova (prezentare orală).

- Nedelcu Ana, dr. The 20th International Conference on Economy & Business, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Consolidation of the child protection system in the Republic of Moldova (poster)

- Nedelcu Ana, dr. The 20th International Conference on Economy & Business, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Integrating young people’s priorities into public policies in Republic of Moldova (poster)

- Pârțachi Ion, dr. XIIIth International Conference „Globalization and Higher Education in Economics and Business Administration”. Alexandru Ioan Cuza University of Iași, România. 21-23 October, 2021. Statistical analysis of Migration from the Republic of Moldova to OECD Countries and the Russian Federation (prezentare orală). Disponibil pe: <https://www.feaa.uaic.ro/geba/programme.pdf>

- Secieru Angela, dr. hab. XIIIth International Conference „Globalization and Higher Education in Economics and Business Administration”. Alexandru Ioan Cuza University of Iași, România. 21-23 October, 2021. Public Expenditure Management in Terms of Respect for Economic, Social and Cultural Rights in the Republic of Moldova: Problems and Solutions (prezentare orală). Disponibil pe: <https://www.feaa.uaic.ro/geba/programme.pdf>

- Secieru Angela, dr. hab. The 2nd International Conference of the journal “Scuola Democratica”: Reinventing Education, Rome, Italy, 2-5 June 2021. The impact of the COVID-19 pandemic on the participants in the educational process in the Republic of Moldova (prezentare orală)

- Secieru Angela, dr. hab. The 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021. May 28, 2021. Financing education in the Republic of Moldova under the impact of the Covid-19 pandemic: lessons to be learned (prezentare orală)
- Secieru Angela, dr. hab. The 20th International Conference on Economy & Business, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Financing of extra-curricular education in the Republic of Moldova through the prism of consolidation of the right to education (prezentare orală)
- Secieru Angela, dr. hab. The 20th International Conference on Economy & Business, Burgas, Bulgaria, 22-25 august 2021. Improving public expenditure management from the perspective of consolidation of economic, social and cultural rights (prezentare orală)
- Șchiopu Irina, dr. Conferința Științifică Internațională Ediția XVII-a „Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere”, Academia Română, Filiala Iași, Institutul de Cercetări Economice și Sociale ”Gh. Zane”, 29 octombrie 2021. Repere analitice privind promovarea „dreptului la cultură” prin prisma promovării drepturilor omului (prezentare orală).
- Țugui Eduard, dr. The 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021. May 28, 2021. Covid-19 response and human rights: work and social security in the eastern partnership countries (prezentare orală).

➤ Manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova)

- Boguș Angela, dr. Conferința Științifică Internațională „Teoria și practica administrării publice”, Academia de Administrare Publică, Chișinău. 21 mai 2021. Gestiunea eficientă a cheltuielilor publice pentru protecția socială întru asigurarea dreptului la un trai decent (prezentare orală)
- Boguș Angela, dr. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Eficiența cheltuielilor publice pentru asigurarea unui nivel de trai decent cetățenilor (prezentare orală).
- Botnari Nadejda, dr. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Reflecții asupra sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior (prezentare orală).
- Ceclu Liliana, dr. Conferința științifică internațională „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației”. Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” Cahul, Republica Moldova. 4 iunie 2021. The importance of the circular economy to the food industry (prezentare orală).
- Dragomir Lilia, dr. Conferința științifică internațională „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”. Universitatea de Stat din Moldova. 29-30 octombrie, 2021. Perfecționarea managementului calității serviciilor de sănătate în Republica Moldova (prezentare orală).
- Mardari Liliana, drd. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”.

Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Bugetul asigurării sociale de stat prin prisma clasificăției bugetare (prezentare orală).

- Pârțachi Ion, dr. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Analiza și corelații statistice ale învățământului superior în Republica Moldova (prezentare orală).

- Pârțachi Ion, dr. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Măsurarea impactului indicatorilor fiscali asupra calității vieții în Republica Moldova (prezentare orală).

- Secieru Angela, dr. hab. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Evaluarea cheltuielilor publice din perspectiva respectării drepturilor economice, sociale și culturale (prezentare orală).

- Țugui Eduard, dr. The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. Academia de Studii Economice din Moldova. 24-25 Septembrie 2021. Economic rights in the „Good Times”: Work and Minimum Wage in the Republic of Moldova (prezentare orală).

- Șchiopu Irina, dr. Conferința Științifică internațională „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației”. Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, Cahul, Republica Moldova. 4 iunie 2021. Repere analitice privind promovarea „dreptului la cultură” prin prisma promovării drepturilor omului (prezentare orală).

➤ Manifestări științifice cu participare internațională

- Ceclu Liliana, dr. National Scientific Symposium with International participation: Modern biotechnologies – solutions to the challenges of the contemporary world (simpozion național cu participare internațională). The Institute of Microbiology and Biotechnology, Chișinău 20-21 mai 2021 (prezentare orală).

- Țugui Eduard, dr. Seminarul Științifico - Practic cu participare internațională ”Drepturile Economice, Sociale și Culturale în Republica Moldova: dezvoltarea cadrului metodologic de evaluare și monitorizare”. Republica Moldova, Chișinău, 14 septembrie 2021. Dreptul la muncă în timpul pandemiei COVID-19: ocuparea, șomajul și salarizarea (prezentare orală).

13. Aprecierea și recunoașterea rezultatelor obținute **în proiect** (premii, medalii, titluri, alte aprecieri). (Opțional)

14. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute **în proiect** în mass-media (Opțional):

➤ Emisiuni radio/TV de popularizare a științei

➤ Articole de popularizare a științei

15. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2021 de membrii echipei proiectului (Opțional)

16. Materializarea rezultatelor obținute în proiect (Opțional)

Forme de materializare a rezultatelor cercetării în cadrul proiectului pot fi produse, utilaje și servicii noi, documente ale autorităților publice aprobate etc.

17. Informație suplimentară referitor la activitățile membrilor echipei în anul 2021

- Membru/președinte al comitetului organizatoric/științific, al comisiilor, consiliilor științifice de susținere a tezelor (Opțional)
- Redactor / membru al colegiilor de redacție al revistelor naționale / internaționale (Opțional)

- Secrieru, Angela, dr. hab. Revista „Economica”, ASEM - referent oficial.
- Pârțachi, Ion, dr. Revista „Economica”, ASEM - membru al colegiului de redacție. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf (pag. 3)
- Pârțachi, Ion, dr. Revista „Management and economics reviews”, ASE București - membru al colegiului de redacție. Disponibil pe: <http://www.mer.ase.ro/index.php/editorial-information>
- Pârțachi, Ion, dr. Revista „Scientific Annals of Economics and Business”, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași - membru al colegiului de redacție. Disponibil pe: <http://saeb.feaa.uaic.ro/index.php/saeb/EditorialBoard>
- Pârțachi, Ion, dr. Revista „The USV Annals of Economics and Public Administration”, Universitatea Ștefan Cel Mare, Suceava - membru al colegiului de redacție.
- Pârțachi, Ion, dr. ”Revista română de statistică - Supliment” - membru al colegiului de redacție. Disponibil pe: <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/scientific-board/>
- Botnari, Nadejda, dr. Revista „Economica”, ASEM - membru al colegiului de redacție. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf (pag. 3)
- Țugui, Eduard, dr. Revista „MOLDOSCOPIE” - Membru al Colegiului de redacție. Disponibil pe: https://uspee.md/wp-content/uploads/2021/06/Moldoscopie-nr.-1_2021_final_pt-site.pdf (pag. 4)

18. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect (obligatoriu).

RO. Pentru atingerea scopului și obiectivelor aferente etapei anuale a proiectului, echipa de cercetători, aplicând un arsenal extins de metode de cercetare în corespundere cu tematica proiectului (inclusiv - metoda sondajului; metode econometrice - regresia simplă și regresia multiplă, etc.), a formulat soluții referitoare la evaluarea și monitorizarea drepturilor economice, sociale și culturale (DESC) în Republica Moldova. În consecința activităților de cercetare, rezultatele obținute sunt exprimate sintetic, după cum urmează: - elaborarea *Ghidului privind indicatorii Drepturilor Economice, Sociale și Culturale: măsurare și implementare*; - elaborarea și aplicarea metodologiei de evaluare a mecanismului de finanțare a instituțiilor de educație extrașcolară prin prisma dreptului la educație; - elaborarea și aplicarea metodologiei de evaluare a calității managementului cheltuielilor publice din perspectiva consolidării DESC; - dezvoltarea și aplicarea modelului de corelare a drepturilor economice și sociale și a nivelului de dezvoltare a unei țări prin utilizarea indicatorilor specializați; - elaborarea și recomandarea spre aplicare a unei noi noțiuni - *noua geografie a drepturilor economice și sociale*; - dezvoltarea și aplicarea abordării comparate, folosind în acest scop indicatori specializați, referitoare la impactul măsurilor fiscale anti-COVID raportate la PIB asupra DESC în statele Parteneriatului Estic; - dezvoltarea și aplicarea abordării comparate referitoare la utilizarea instrumentului salariului minim în statele UE, în statele CSI și în Republica Moldova din perspectiva DESC; - proiectarea și evaluarea sistemului de indicatori pentru evaluarea respectării dreptului la ocrotirea sănătății. A fost evaluată eficiența și eficacitatea programelor de sănătate publică prin metodele de analiză cost-avantaje sau cost-beneficiu și analiză cost-eficacitate; - elaborarea modelului de interconexiune între instrumentele de finanțare și obiectivele de atins în domeniul de sănătate publică; - definirea conceptului de șoc financiar în cazul sistemului de ocrotire a sănătății și formularea recomandărilor de eficientizare a gestiunii acestuia prin prisma dreptului la ocrotirea sănătății; - proiectarea sistemului de indicatori specializați de măsurare a nivelului respectării dreptului la un trai decent. Identificarea și măsurarea corelației dintre nivelul de trai - efortul personal - efortul statului și a corelației dintre nivelul de trai și veniturile populației, aplicând, în acest scop, indicatori specializați; - elaborarea studiului analitic prin care este cercetată situația globală cu privire la maternitatea sigură, copiii și tinerii prin intermediul Cadrului Global de Indicatori ai Dezvoltării Durabile; elaborarea studiului cu privire la modalitățile de promovare a dreptului la cultură prin prisma drepturilor omului, cum ar fi: libertatea creației; dreptul la învățătură, libertatea conștiinței; - cercetarea privind managementul deșeurilor solide, impactul negativ al cărui asupra dreptului la un mediu sănătos este manifestat prin gradul înalt de poluare a tuturor elementelor mediului înconjurător; - cercetarea sociologică „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19” (lucrare publicată). Sondajul a fost realizat la nivel național prin interacțiune online. La sondaj au participat 2782 de respondenți (cadre didactice). *Cercetarea sociologică* surprinde percepțiile cadrelor didactice asupra unor aspecte principiale care determină nivelul de respectare a dreptului la educație și a dreptului la muncă - ambele componente fundamentale ale DESC, dar și a calității politicilor publice promovate la nivelul Administrației Publice Centrale și Administrației Publice Locale destinate să consolideze respectarea acestor drepturi.

Rezultatele obținute în activitatea de cercetare sunt reflectate în următoarele valori ale indicatorilor de performanță: a) numărul și tipul publicațiilor: un capitol în monografie internațională; 16 articole

publicate, dintre care - 8 în reviste din străinătate recunoscute; 4 teze la conferințe științifice; 1 lucrare sub forma de cercetare sociologică; b) 30 participări la manifestări științifice; c) organizarea și desfășurarea unui sondaj la nivel național; d) organizarea și desfășurarea unui eveniment științific la tematica proiectului.

ENG. In order to achieve the goal and objectives of the annual project phase, the research team, applying an extensive arsenal of research methods in line with the project theme (including simple regression and multiple regression), formulated solutions related to the evaluation and monitoring of economic, social and cultural rights (ESCR) in the Republic of Moldova. In the context of the research activities, the results obtained are expressed synthetically, as follows: elaboration of the *Guide on Economic, Social and Cultural Rights indicators: measurement and implementation*; - elaboration and application of the methodology for evaluating the financing mechanism of extracurricular education institutions in terms of the right to education; - elaboration and application of the methodology for evaluating the quality of public expenditure management from the perspective of consolidating ESCR; - developing and applying the model for correlating economic and social rights with a country's level of development through the use of specialized indicators; - elaboration and recommendation for application of a new notion - *the new geography of economic and social rights*; - developing and applying the comparative approach, using for this purpose specialized indicators, regarding the impact of anti-COVID fiscal measures relative to GDP on ESCR in the Eastern Partnership countries; - development and application of the comparative approach regarding the use of the minimum wage instrument in the EU countries, in the CIS states and in the Republic of Moldova from the perspective of ESCR; - design and evaluation of the system of indicators for assessing respect for the right to health care. The efficiency and effectiveness of public health programs was evaluated through the methods of cost-benefit or cost-benefit analysis and cost-effectiveness analysis; - elaboration of the interconnection model between the financing instruments and the objectives to be achieved in the field of public health; - defining the concept of financial shock in the case of the health care system and formulating recommendations for streamlining its management in terms of the right to health care; - designing the system of specialized indicators for measuring the level of respect for the right to a decent living. Identifying and measuring the correlation between the standard of living - personal effort - the effort of the state and the correlation between the standard of living and the income of the population, applying, for this purpose, specialized indicators; - elaboration of the analytical study through which the global situation regarding safe motherhood, children and young people is researched through the Global Framework of Sustainable Development Indicators; elaboration of the study on the ways of promoting the right to culture through the prism of human rights, such as: freedom of creation; the right to education, freedom of conscience; - research on solid waste management, the negative impact of which on the right to a healthy environment is manifested by the high degree of pollution of all elements of the environment; - sociological research "The didactic process in the Republic of Moldova under the impact of the COVID-19 pandemic" (published paper). The survey was conducted nationwide through online interaction. 2782 respondents (teachers) participated in the survey. Sociological research captures teachers' perceptions of key issues that determine the level of respect for the right to education and the right to work - both fundamental components of ESCR, but also the quality of public policies promoted at the level of Central Public Administration and Local

Public Administration to strengthen respect for these rights.

The results obtained in the research activity are reflected in the following values of the performance indicators: a) number and type of publications: a chapter in international monograph; 16 published articles, of which - 8 in recognized foreign journals; 4 theses at scientific conferences; 1 paper in the form of sociological research; b) 30 participations in scientific events; c) organizing and conducting a survey at national level; d) organizing and conducting a scientific event on the theme of the project.

19. Recomandări, propuneri

Următoarele propuneri derivă din cercetările realizate de echipa de cercetători ai Proiectului în perioada de raportare:

- ▶ Implementarea prevederilor *Ghidului privind indicatorii Drepturilor Economice, Sociale și Culturale: măsurare și implementare*;
- ▶ Extinderea aplicării tehnicii sondajului în evaluarea nivelului de respectare a drepturilor omului, inclusiv a Drepturilor Economice, Sociale și Culturale și preluarea rezultatelor acestor sondaje în dezvoltarea politicilor publice;
- ▶ Analiza instituțiilor de învățământ extrașcolar din perspectiva dreptului la educație determină formularea următoarelor recomandări: - elaborarea unei formule distincte, în baza căreia să fie efectuate transferurile cu destinație specială din bugetul de stat, a devenit o necesitate și pentru instituțiile de învățământ extrașcolar din Republica Moldova. În același timp, pentru a iniția proiectarea unei formule de finanțare specifice, se impune formularea clară a concepției despre învățământul extrașcolar în Republica Moldova: care este rolul învățământului extrașcolar, care sunt actorii implicați, tipul instituțiilor și serviciile educaționale prestate. În acest sens, rolul primar al MEC este evident; - o premisă importantă pentru implementarea unei noi formule de finanțare (care poate fi de exemplu, per copil) constă în decizia referitoare la subordonarea instituțiilor de învățământ extrașcolar. De regulă, aceste instituții educă, învață și antrenează copii și din alte localități, nu doar din localitatea unde este amplasată instituția. Prin urmare, această zonă de acoperire, logic ar fi să fie, cel puțin, în responsabilitatea autorităților administrației publice locale de nivelul 2. În acest caz, raționalitatea proiectării și implementării unei noi formule de finanțare ar fi mult mai bine conturată.
- ▶ Următoarele soluții au capacitatea să îmbunătățească managementul cheltuielilor publice, cu impact pozitiv asupra respectării Drepturilor Economice, Sociale și Culturale (DESC): - îmbunătățirea calității previziunilor macroeconomice și fiscale pentru a asigura elaborarea bugetului în baza unui cadru macro-bugetar realist și previzibil; - elaborarea bugetului public național și a componentelor acestuia în corespundere cu cadrul legal, asigurarea alocării resurselor financiare publice în strânsă corelare cu prioritățile de politici, limitele de cheltuieli stabilite în Cadrul bugetar pe termen mediu; - sporirea eficienței și transparenței procesului de elaborarea și implementare a bugetului public național, inclusiv a componentelor acestuia, prin implementarea corespunzătoare, evitând abordarea superficială, a bugetării bazate pe performanță; - îmbunătățirea și modernizarea managementului trezoreriei, asigurarea unui control eficient și o monitorizare adecvată la fiecare etapă de cheltuieli, instituirea unui sistem adecvat de contabilitate și de raportare în corespundere cu practicile internaționale; - dezvoltarea sistemului de control și audit intern în sectorul public în

corespondere cu practica internațională, pentru a asigura utilizarea eficientă și transparentă a fondurilor publice; - creșterea mobilizării veniturilor publice prin sporirea capacității autorităților publice responsabile de administrarea lor, în special, în ceea ce privește veniturile fiscale și vamale; - dezvoltarea unui sistem modern de achiziții publice în conformitate cu standardele Uniunii Europene; - dezvoltarea continuă a capacității instituționale la nivelul autorităților administrației publice centrale și locale și a instituțiilor aflate în subordonarea acestora, necesare pentru implementarea bugetării pe programe și performanță; - fortificarea capacităților de analiză a riscurilor bugetar-fiscale, riscurilor de fraudă și corupție, precum și de monitoring financiar al autorităților/ instituțiilor publice la autogestione și al întreprinderilor de stat / municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public.

► Următoarele recomandări au potențial să consolideze *dreptul la muncă – condițiile de muncă și salariul minim în Republica Moldova*. Pornind de la convingerea că definirea unui nou mecanism de creștere a „salariului minim” este obligatorie pentru Republica Moldova, constatând stipularea acestui angajament în Programul de activitate a Guvernului, formulăm o serie de recomandări de politici publice: - organizarea unor consultări publice incluzive cu privire la cuantumul minim garantat al salariului din sectorul real. Consultările pot avea loc pe platforma Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, dar reprezentativitatea trebuie să fie mai mare, inclusiv cu prezența mediului academic și a sectorului asociativ. Doar o reprezentativitate largă și incluzivă poate să genereze un „nou contract social” sustenabil, în care costurile și beneficiile dezvoltării să fie distribuite echitabil; - includerea acțiunilor cu privire la condițiile de muncă, în mod particular cu privire la noul mecanism de creștere a salariului minim, în viitorul Plan de acțiuni al Guvernului. Condițiile de muncă trebuie să constituie următoarea prioritate din domeniul muncii și protecției sociale ale Guvernului, în timp ce angajamentele relevante trebuie fixate în documentul de bază al executivului și traduse în acțiuni; - asigurarea coerenței noului mecanism de creștere a salariului minim și reducerea caracterului discreționar de indexare a acestuia. Trebuie de asigurat consolidarea legislației privind salariile minime într-o singură lege care să clarifice utilizarea celor două mărimi salariale. De asemenea, trebuie făcută claritate în legătură cu modelul implementat, deoarece: programul de guvernare stipulează că creșterea va fi legată de creșterea economică, productivitatea muncii și creșterea salariului mediu pe economie, fără să precizeze rapoartele exacte; studiul elaborat de către ministrul în exercițiu al Muncii și Protecției sociale, menționat supra, recomandă introducerea drept referință pentru creșterea salariului minim a unui coș revizuit de consum lunar, conform metodologiei internaționale care are la bază conceptul de „viață decentă”; în sesizarea către Curtea Constituțională, din 1 februarie 2021, semnată de către un deputat din fracțiunea majoritară din Parlament – Partidul Acțiune și Solidaritate – se face trimitere la „minimul de existență”. În acest context, chiar dacă în prima etapă mecanismul de majorare a salariului minim va fi realizată în raport cu minimul de existență, pe termen mediu și lung, mecanismul trebuie ajustat la demersul Uniunii Europene, implicit valoarea relativă de 50% față de salariul mediu pe economie; - asigurarea echității. Stabilirea salariilor minime egale pentru sectorul real și pentru sectorul bugetar. Statul nu poate obliga sectorul privat să plătească salarii minime mai mari decât cele pe care el însuși le oferă propriilor angajați; - consolidarea capacităților instituționale a Inspecției Muncii și consolidarea administrării fiscale.

- ▶ Analiza dreptului la un trai decent în relația acestuia cu sistemul de protecție socială a determinat formularea următoarelor recomandări: - indexarea salariilor. Este recomandată o sporire cel puțin dublă decât cea obținută oficial de un salariat pentru a crește puterea de cumpărare a cetățeanului și ai oferi posibilitatea unui trai mai confortabil; - reformarea sistemului de protecție socială; - reformarea sistemului de pensii; - asigurarea unei coeziuni mai bune între asistența socială și politica de ocupare a forței de muncă;
- ▶ Dezvoltarea unui cadru cuprinzător de indicatori care să acopere toate domeniile strategice de dezvoltare a sectorului tineretului, astfel încât situația drepturilor tinerilor și protecția specială a acestora să poată fi monitorizate și remediate în timp și spațiu;
- ▶ Determinarea și calculul unor indicatori de mediu prin care să se poată cuantifica efectele exploatării abuzive a resurselor naturale, impactul asupra mediului și calitatea acestuia, urmând ca pe baza rezultatelor înregistrate, să se implementeze o serie de politici adecvate de mediu;
- ▶ În vederea reconfigurării mecanismelor de finanțare a sistemului de sănătate național, se impune: - reconfigurarea actualelor mecanisme de finanțare, prin reglementare, acumulare, alocare, gestionare dar și control riguros a fluxurilor financiare în cadrul FAOAM; - implementarea mecanismului de colectare a resurselor financiare prin intermediul taxei de claw-back, pe baza bunelor practici, astfel încât acesta să constituie o nouă sursă de venit pentru sistemul de sănătate național; - prioritizarea sistemului de sănătate de către instituțiile guvernamentale, în procesul de distribuire a resurselor financiare; armonizarea mecanismelor de finanțare a sistemului de sănătate prin finanțare orientată pe criterii legislative și obiective SMART, indicatori de performanță, prin armonizarea cadrului legislativ, care vor asigura durabilitatea și funcționalitatea sistemului de sănătate în condiții de șocuri sau crize pandemice.

Conducătorul de proiect _____

DM

SECRETIERU

Angela

Data: 12.11.2021

confirm
S. Blah

LS

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2021 în cadrul proiectului din Programul de Stat
*Drepturile omului: dimensiunea financiară și consolidarea prin gestiunea eficientă a cheltuielilor
publice***

2. Capitole în monografiile naționale/internaționale

1. PÂRȚACHI, I., RUSU, S. *The Republic Moldova*. În: *Effective Governance for sustainable development in post-soviet Countries*: collective monograph/ group of authors, ed by d. H.T.Sardaryan - Moscow: RUSSCIENCE, 2021, pp.100-113. ISBN 978-5-4365-8732-5.

4. Articole în reviste științifice

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

2. BOGUS, Angela. Optimization of public expenditure management from the perspective of consolidating the right to a decent living. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 169-180. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002241/>

3. CECLU, Liliana, NEDELUCU, Ana, ROSCA-SADURSCHI, Liudmila. Waste management – challenges and opportunities in ensuring the right to a healthy life. *Journal of International Scientific Publications: Ecology & Safety*. 2021, nr. 15, 188-195. ISSN 1314-7234 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002189/>

4. NEDELUCU, Ana. Consolidation of the child protection system in the Republic of Moldova. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 145-157. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002239/>

5. NEDELUCU, Ana. Integrating young people's priorities into public policies in Republic of Moldova. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 158-168. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002240/>

6. POPA, Ludmila, SECRIERU, Angela, MOCANU, Natalia. Improving public expenditure management from the perspective of consolidation of economic, social and cultural rights. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 181-193. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002242/>

7. PÂRȚACHI, Ion, POPESCU, Ana Maria, DUMBRAVĂ, Ștefan Gabriel. Utilizarea indicatorilor macroeconomici în analize comparative. *Revista Română de Statistică – Supliment*. 2021, nr. 2, 139-145. ISSN 2359-8972. Disponibil pe: <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2021/03/utilizarea-indicatorilor-macroeconomici-in-analize-comparative-2/>

8. PÂRȚACHI, Ion, RUSU, Svetlana. Implementation of the principles of effective public administration for sustainable development in Moldova. *Право и управление. XXI век*. 2021, nr. 3, 41-51. ISSN 2073-8420. Disponibil pe: <https://mgimopravo.elpub.ru/jour/article/view/265/215>

9. SECRIERU, Angela. Financing of extra-curricular education in the Republic of Moldova through the prism of consolidation of the right to education. *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*. 2021, nr. 15, 134-144. ISSN 1314-7242 (online). Disponibil pe: <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002238/>

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

10. BOTNARI, Nadejda. Tendințe în dezvoltarea și finanțarea învățământului superior din Republica Moldova. *Economica*. 2021, nr. 3, 104-113. ISSN 1810-9136. Categoria B. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

11. NEDELCU, Ana. Analytical references regarding the promotion of the right "protection of mother, child and young people". The Scientific Journal of Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu", semestrial edition, Economic & Engineering Studies, 2(8), 2020, p. 82-93, ISSN 2587-3121. Disponibil pe:

https://www.researchgate.net/publication/355826959_ANALYTICAL_REFERENCES REGARDING THE PROMOTION OF THE RIGHT PROTECTION OF MOTHER CHILD AND YOUNG PEOPLE

12. SECRIERU, Angela. Analiza managementului cheltuielilor publice prin prisma respectării drepturilor economice, sociale și culturale în Republica Moldova. *Economica*. 2021, nr. 3, 7-23. ISSN 1810-9136. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

ȚUGUI, Eduard. Munca în timpul pandemiei COVID-19: provocările activității didactice în Republica Moldova. *Economica*. 2021, nr. 3, 37-51. ISSN 1810-9136. Disponibil pe: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2021_3.pdf

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

13. DRAGOMIR, L. Concentration Paths of the Compulsory Health care Insurance System in the Republic of Moldova. În: *Proceedings of the 16th edition of the International Conference European Integration Realities and Perspectives: conf. șt. intern.*, 12-14 mai 2021. Galați, România, 2021, p.148-153 ISSN: 2067 -9211. Disponibil pe: <https://dp.univ-danubius.ro/index.php/EIRP/article/view/154/206>

14. MOCANU N., MOCANU C., GRAMA A., BUJOR I., BOTEZATU A. Sustainable development of agriculture and food security in the Republic of Moldova. În: *Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends: conf. șt. intern.*, 26 iunie – 4 iulie 2021. Burgas, Bulgaria, 2021, p. 36-40. ISBN 978-619-239-585-8.

15. PÂRȚACHI, I., MIJA, S. Budgetary efficiency expressed as the interdependence of public expenditures and the Gross Domestic Product in the Republic of Moldova. *Proceedings of the International Conference on Applied Statistics*, vol.2, no.1, 2021, pp. 200-208. <https://doi.org/10.2478/icas-2021-0018>

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

16. BOGUȘ, A. Gestiunea eficientă a cheltuielilor publice pentru protecția socială întru asigurarea dreptului la un trai decent. În: *Teoria și practica administrării publice: conf. șt. intern.*, 21 mai 2021. Chișinău: APP, 2021, p. 434-437. ISBN 978-9975-3492-6-0. Disponibil pe: <http://aap.gov.md/files/conferinte/21.5.21/21.5.21.pdf>

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

17. SECRIERU, A. The impact of the COVID-19 pandemic on the participants in the educational process in the Republic of Moldova. In: 2nd International Conference of the journal "Scuola

Democratica”: Reinventing Education, 2-5 June 2021. Rome, Italy. Book of abstracts, p. 333. ISBN 978-88-944888-4-5. Disponibil pe: <https://www.scuolademocratica-conference.net/book-of-abstracts-2/>

18. SECRIERU A. Financing education in the Republic of Moldova under the impact of the Covid-19 pandemic: lessons to be learned. În: 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021 (online conference). May 28, 2021. p. 56. Disponibil pe: <http://iecs.ro/wp-content/uploads/2021/05/ProgrammeBookOfAbstracts-IECS2021.pdf>

19. ȚUGUI E. Covid-19 response and human rights: work and social security in the eastern partnership countries. În: 28th International Economic Conference of Sibiu - IECS 2021 (online conference). May 28, 2021. p. 57. Disponibil pe: <http://iecs.ro/wp-content/uploads/2021/05/ProgrammeBookOfAbstracts-IECS2021.pdf>

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

20. CECLU L., NEDELUCU A., ROSCA-SADURSCHI L. Recycling bio-waste methods in order to protect the environment. În: Symposium proceedings of National Scientific Symposium with International participation „Modern biotechnologies – solutions to the challenges of the 2021 contemporary world”. May 20-21, 2021. ISBN: 978-9975-3498-7-1. Disponibil pe: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/132256 și https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/045_0.pdf

9. Alte lucrări științifice

21. SECRIERU, Angela. Cercetarea sociologică „Procesul didactic din Republica Moldova sub impactul pandemiei COVID-19”. Chișinău: ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2021. 60 p. ISBN 978-9975-47-203-6.

Executarea devizului de cheltuieli, conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare

Cifra proiectului: 20.80009.0807.35

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	211180	515,5		515,5
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	212100	123,8		123,8
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720	49,0	-8,4	40,6
Servicii editoriale	222910	20,3		20,3
Servicii de protocol	222920	5,6	-3,2	2,4
Servicii neatribuite altor aliniate	222990	29,1	+11,6	40,7
Total		743,3		743,3

Conducătorul organizației / BELOSTECINIC *Grigore*

Contabil / Economist șef GUȚU *Nadejda*

Conducătorul de proiect / SECRIERU *Angela*

Data: 12.11.2021

Componența echipei proiectului

Cifrul proiectului 20.80009.0807.35

Echipea proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului)						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
<i>Echipea Partenerului „Academia de Studii Economice din Moldova”</i>						
1.	Secieru Angela	1968	dr. hab.	0,75	04.01.2021	31.01.2021
2.	Pârțachi Ion	1955	dr. șt. ec.	0,25	04.01.2021	31.01.2021
3.	Botnari Nadejda	1961	dr. șt. ec.	0,25	04.01.2021	31.01.2021
4.	Boguș Angela	1970	dr. șt. ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
5.	Țugui Eduard	1980	dr. șt. ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
6.	Mocanu Natalia	1970	dr. hab.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
7.	Dragomir Liliana	1975	dr. șt. ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
8.	Popa Ludmila	1981	drd.	-	04.01.2021	31.01.2021
9.	Mija Simion	1988	drd.	-	04.01.2021	31.01.2021
10.	Gancearuc Olga	1988	drd.	-	04.01.2021	31.01.2021
11.	Mardari Liliana	1982	drd.	-	04.01.2021	31.01.2021
<i>Echipea Partenerului „Universitatea BPH, m. Cahul”</i>						
12.	Nedelcu Ana	1987	dr.șt.ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
13.	Roșca-Sadurschi Liudmila	1984	dr.șt.ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
14.	Ceclu Liliana	1981	dr.șt.ing.	0,5	04.01.2021	31.01.2021
15.	Șchiopu Irina	1985	dr.șt.ec.	0,5	04.01.2021	31.01.2021

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare	Echipea de tineri cercetători din cadrul Proiectului nu s-a modificat, ponderea rămânând aceeași: 33,3%
---	--

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2021					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor la data raportării	
--	--

Conducătorul organizației *[Signature]* / BELOSTECINIC *Grigore*

Contabil / Economist șef *[Signature]* GUȚU *Nadejda*

Conducătorul de proiect *[Signature]* / SECRIERU *Angela*

Data: 12.11.2021

